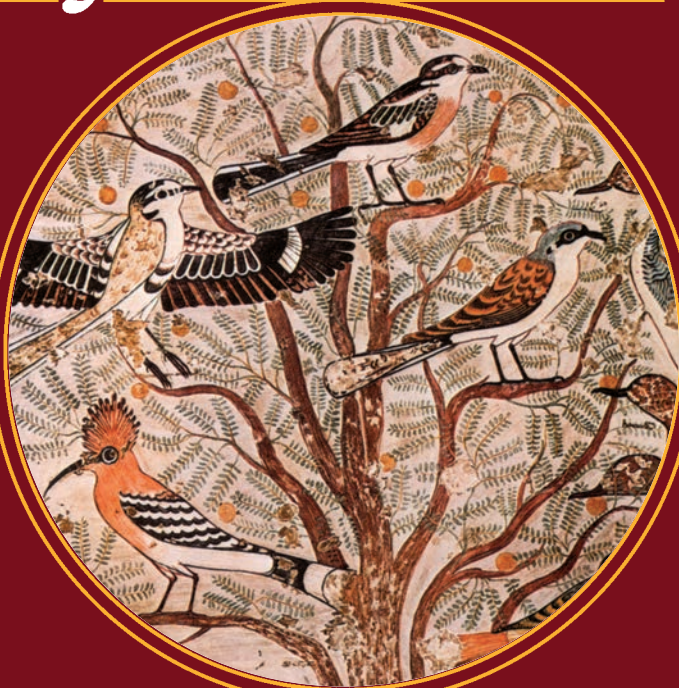

Slzy a úsměv

Chalín Džibráň

VYŠEHRA D

Slzy a úsměv

Chalíl Džibrán

VYŠEHRAĐ

2006

Tištěnou knihu si můžete zakoupit
na www.ivysehrad.cz

Chalíl Džibrán
Slzy a úsměv

Edice Mozaika
Z anglického vydání Tears and Laughter
(The Wisdom Library, New York 1949)
přeložila Vlasta Hesounová
Přebal, vazbu a grafickou úpravu
navrhla Hana Blažejová
Odpovědný redaktor Martin Žemla
E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
roku 2012 jako svou 1043. publikaci
Vydání v elektronickém formátu pdf první
podle 1. vydání v tištěné podobě
Doporučená cena E-knihy 76 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

Translation © Vlasta Hesounová, 2006

ISBN 978-80-7429-268-2 (pdf)

Nevyměnil bych úsměv srdce za nesmírné bohatství; ani bych nenalezl uspokojení, kdyby se mé slzy, vytrysklé ze zmučeného já, změnily v klid. Vroucně si přeji, aby celý můj pozemský život byl vždy provázen slzami a úsměvem.

Slzami, jež očišťují srdce a odhalují mi tajemství života a jeho záhadu;

úsměvem, který mne přibližuje k mým bližním;

slzami, které mě spojují se ztrápenými,

úsměvem, jenž je výrazem radosti ze samotného bytí.

Tisíckrát raději zemřu štěstím, než abych žil zbytečně a v beznaději.

Mým toužebným přáním je neukojitelný hlad po lásce a kráse; nyní vím, že ti, již vlastní jen bohatství, jsou chudáci, avšak mému duchu lahodí vzdechy milenců více než hudba lyry.

S příchodem noci se květina zavírá a usíná láskou, a za úsvitu otvírá rty polibkům slunce, které chvílemi zastře pádící mrak; ten může přijít, ale musí odejít.

Život květin je naděje a naplnění a mír; slzy a úsměv.

Voda se ztrácí a stoupá vzhůru, až se promění v mraky, které se sbírají nad kopci a údolími; a když

8 se setká s vánkem, padá dolů na pole a spojuje se s potůčkem, jenž se zpěvem míří k moři.

Život mraků je životem loučení a životem sjednocení; slzy a úsměv.

Tak se též duch odděluje od těla i vstupuje do hmotného světa, plyne jako mraky nad údolími smutku a horami štěstí, až se setká s vánkem smrti a vrátí se na svůj počátek, do nekonečného oceánu lásky a krásy, jímž je Bůh.

Oddělil Bůh od sebe ducha a vytvořil z něho Krásu. Seslal na ni veškeré požehnání půvabu a laskavosti. Dal jí pohár štěstí a pravil: „Nepij z tohoto poháru, dokud nezapomeneš na minulost i budoucnost, neboť štěstí je pouhý okamžik.“ A rovněž jí dal pohár zármutku a pravil: „Pij z tohoto poháru a porozumíš významu prchavých okamžiků životních radostí, neboť zármutku je vždy velká hojnost.“

A Bůh ji obdařil láskou, která ji má navždy opustit, jakmile jí jednou unikne povzdech světského uspokojení, a líbezností, která zmizí, jakmile si poprvé uvědomí, že jí někdo lichotí.

A dal jí také nebeskou moudrost, aby ji vedla po stezce spravedlnosti, a do hloubi srdce jí zasadil zrak, který vidí neviditelné, a stvořil v ní náklonnost a dobrotu vůči všemu. Oděl ji rouchem naděje utkaným anděly z nebeské duhy. A místo pláště ji zahalil stínem zmatku, který je úsvitem života a světla.

Potom Bůh vzal spalující oheň z pece hněvu, žhavý vítr z pouště nevědomosti, ostrý písek z pobřeží sobectví a hrubou hlínu udusanou patami věků, to vše smísil a vytvořil člověka. A dal mu slepou sílu, která běsní a přivádí ho k šílenství, které se uklidní jedině

10 uspokojením touhy, a vdechl mu život, který je pří-
zrakem smrti.

 A tu se Bůh rozesmál i zaplakal. Pocítil k člověku
nevýslovnou lásku i soucit a vzal ho pod svou
ochranu.

Proč naříkáš, má duše?
Znáš mou slabost?
Tvé slzy ostře bodají a zraňují,
neboťsi nejsem jist svou vinou.
Jak dlouho budeš plakat?
Nemám nic než lidská slova,
chci-li vysvětlit tvé sny,
tvé touhy, tvé rozkazy.

Pohled na mne, má duše; strávil
jsem celý život dodržováním
tvého učení. Pomysli na to,
jak trpím! Vyčerpál jsem se,
jak jsem tě celý život následoval.

Mé srdce se těšilo ze slávy
na trůně, avšak nyní je zotročeno;
má trpělivost byla mi družkou, avšak
nyní bojuje proti mně;
mé mládí bylo mou nadějí, avšak
nyní mě kárá za mou nedbalost.

Proč si, má duše, žádáš všeho?
Zřekl jsem se rozkoší
a opustil životní radost,

když jsem následoval směr,
který jsi mi vytýčila.
Buď ke mně spravedlivá, nebo
zavolej Smrt, ať mě vysvobodí z pout,
neboť spravedlnost je tvá sláva.

Slituj se nade mnou, má duše.
Obtížila jsi mne láskou, že již
neunesu své břemeno. Ty a
láska jste neoddělitelná moc; hmota
a já jsme neoddělitelná slabost.
Skončí se někdy boje
mezi silnými a slabými?

Slituj se nade mnou, má duše.
Ukázala jsi mi bohatství, na něž
nedokážu dosáhnout. Ty a Bohatství přebýváte
na vrcholu hory; Bída a já jsme
opuštění v nejhlubším údolí.
Spojí se někdy hora a údolí?

Slituj se nade mnou, má duše.
Ukázala jsi mi Krásu, avšak
pak jsi ji ukryla, Ty a Krása žijete
ve světle; Nevědomost a já
jsme svázáni v temnotě. Pronikne
někdy světlo temnotou?

Tvá radost přichází s Koncem
a ty se na něj těšíš v očekávání;

avšak toto tělo, dokud žije,
trpí životem.

A to mne, má duše, mate.

Ty spěcháš v ústrety Věčnosti,
avšak toto tělo se pomalu blíží
k Zániku. Ty na ně nepočkáš
a ono nedokáže jít rychleji.

A to je, má duše, smutek.

Ty stoupáš do výše, nebe tě
přitahuje, ale toto tělo padá
vinou zemské tíže. Ty je neutěšíš,
a ono tě neocení.

A to je, má duše, bída.

Ty jsi bohatá moudrostí, avšak
toto tělo je chudé chápáním.

Ty neznáš kompromisy
a ono neposlouchá.

A to je, má duše, největší trýzeň.

V tichu noci navštěvuješ
milovaného a těšíš se ze sladkosti
jeho přítomnosti. Toto tělo navždy zůstává
smutnou obětí naděje a odloučení.

To jsou, má duše, nesnesitelná muka.

Smiluj se nade mnou, má duše!

Na balkoně svého paláce stanul princ a oslovil nesmírný zástup, který se musel k té příležitosti shromáždit, řka: „Dovolte mi, abych poblahopřál vám i celé této šťastné zemi k narození nového prince, který ponese jméno mého vznešeného rodu a na něhož budete právem hrdi. On je novým nositelem velké a slavné historie a na něm bude spočívat skvělá budoucnost této říše. Zpívejte a veselte se!“

Hlasy davu, naplněné jásotem a díkůvzdáním, se nesly až k nebesům a vítaly příchod nového tyrana, který spoutá jejich šíje jařmem útisku, slabým bude vládnout tvrdou rukou, bude týt z jejich práce a ubíjet jejich duše. A pro tento osud lidé zpívali a nadšeně připíjeli na zdraví nového emíra.

V téže době přišlo v onom království na svět jiné dítě. Zatímco zástupy lidu oslavovaly mocné a ponížovaly se chvalozpěvy na budoucího tyrana a zatímco nebeští andělé plakali nad lidskou slabostí a poddanstvím, porodila chlapce jedna nemocná žena. Žila ve staré chatrči daleko od lidí, a když nyní spočívala na tvrdém loži vedle svého novorozeného syna zabaleného do roztrhaných plenek, byla na pokraji smrti hladem. Byla to nanejvýš nuzná a nešťastná mladá žena, na niž lidé zapomněli; její manžel podlehl smrti následkem princova útlaaku a zanechal

osamělou ženu, jíž Bůh oné noci seslal maličkého druhá, který jí nedovolí, aby pracovala a obstarala nějaké živobytí.

Když se dav rozešel a v okolí zavládlo opět ticho, neblahá žena si položila novorozeně do klína, hleděla mu do tváře a plakala, jako by je chtěla pokřtít svými slzami. A hlasem zesláblým hladem promluvila k dítěti, řkouc: „Proč jsi opustil duchovní svět a přišel ke mně, abys se mnou sdílel tíhu pozemského života? Proč jsi opustil anděly a rozlehlou nebeskou klenbu a vstoupil do tohoto bídného světa lidí, jenž je pln bolesti, útlaku a necitelnosti? Nemohu ti dát nic kromě svých slz; chceš se snad živit slzami místo mlékem? Nemám pro tebe hedvábný šat, jímž bych tě oděla; zahřejí tě mé nahé, třesoucí se ruce? Malá jehňátka se pokojně napasou a bezpečně se vrátí do ovčince; ptáčci si nasbírají semínka a spokojeně usnou ve větvích. Ale ty, můj maličký, nemáš nic krom své milující, ale zoufalé matky.“

Pak přitiskla chlapečka k vyschlým prsům a pevně ho objala, jako by si přála, aby byli opět jedno tělo jako předtím. Pomalu pozdvihla planoucí zrak k nebesům a vykřikla: „Bože! Smiluj se nad mými nešťastnými bližními!“

A v tom okamžiku vyplul z mraků měsíc a jeho paprsky dopadly oknem nuzného obydlí na dvě mrtvá těla.

JARO

Pojď se mnou, má milovaná;
budeme se procházet mezi kopci,
vždyť sníh je voda
a život procitl ze spánku
a nyní se prohání po kopcích a údolím.
Nechme se zavést šlépějemi Jara
do dalekých polí
a vystupme na vrcholy kopců,
odkud můžeme čerpat inspiraci,
vysoko nad svěže zelenými pláněmi.

Jarní úsvit rozvinul šaty,
které byly přes zimu uschovány,
a oděl jimi broskvoně a citroníky;
a ty teď vypadají jako nevěsty
při slavnosti noci cedrů.

Úponky révy se objímají jako milenci
a potoky se roztančily mezi skalami,
opakující píseň radosti;
a květy se náhle objevují z klína přírody
jako pěna z klína moře.

Pojď ke mně, má milovaná;
 vypijme poslední slzy zimy
 z kalichů lilií
 a potěšme svou duši sprškou not
 z ptačích hrdel
 a procházejme se vesele a radostně
 v opojném vánku.

Posaďme se vedle kamene, kde se ukrývají fialky;
 uvidíme, jak si vyměňují sladkost polibků.

LÉTO

Pojďme do polí, má milovaná,
 neboť doba žní se blíží
 a zrno dozrává pod zraky slunce.
 Opatrujme plody země
 jako duch živí zrnka radosti
 ze semen Lásky, zasetých hluboko v srdcích.
 Naplňme své zásobnice dary přírody,
 stejně jako život štědře naplňuje
 naše srdce svou nekonečnou hojností.
 Ustelme si lůžko z květů
 a přikrývku zrobme z nebeského blankytu,
 hlavami spočínme na poduškách
 z měkkého sena.
 Budeme odpočívat po celodenní práci
 a naslouchat vábivému zurčení potůčku.

Pojďme sklízet hrozny na vinici
a odnesme je k lisu,
vino uchovejme v starých amforách
jako duch uchovává Vědění věků
v nádobách věčnosti.

Vraťme se do svého příbytku,
neboť vítr serval žluté listí,
a jako rubášem jím zakryl vadnoucí květy,
jež šeptají elegii létu.
Pojďme domů, má věčná milenko,
vždyť ptáci se vydali na cestu za teplem
a ve studených lukách to bolí osaměním.
Z jasmínu ani myrty nekanou již
vonné krůpěje.

Pojďme pod střechu, vždyť unavený potok
ustal ve svém zpěvu;
a zurčícím pramenům
vyschly hojné slzy;
rozvážné staré hory
uschovaly své barevné hávy.

Pojď, má milovaná; příroda je unavená
a loučí se se svým nadšením
tichým a spokojeným nápěvem.

Pojď ke mně blíž, družko mého naplněného života;
pojď ke mně blíž a nedovol Zimě, aby vstoupila
mezi nás.

Posaď se vedle mne ke krbu,
vždyť oheň je jediným plodem Zimy.

Povídej mi o slávě svého srdce,
neboť ta je větší než zuřící živly
za dveřmi.

Zavři dveře a utěsni okna,
neboť rozhněvaná tvář nebes skličuje
mého ducha
a při pohledu na zasněžená pole
má duše pláče.

Doplň olej do lampy, aby nevyhasla,
a postav ji vedle sebe,
ať mohu přes slzy číst, co život se mnou
vepsal do tvé tváře.

Přines víno Podzimu.
Budeme pít a zpívat píseň vzpomínání
na jarní bezstarostnou setbu,
na letní pečlivé pěstování,
a odměnu, již nám poskytl ve sklizni Podzim.

20 Pojď ke mně blíž, ó lásko mé duše;
oheň chladne a dohořívá pod popelem.
Obejmi mne, neboť mám strach z osamění;
lampa pohasíná a víno, jež jsme lisovali,
nám klíží oči.

Podívejme se ještě na sebe, než se zavřou zcela.
Najdi mě svýma rukama a sevři v náručí;
ať potom spánek obejmě naše duše,
jako by byla jedna.
Polib mne, milovaná, neboť Zima nám vzala vše
kromě našich rtů.

Jsi mi nablízku, má navždy.
Jak hluboký a široký bude oceán Spánku,
jak krátký čas uběhl od svítání!

Mé znavené srdce mi dalo sbohem a vydalo se do domu Štěstěny. Když dorazilo do onoho svatého města, jež duše velebila a uctívala, nesmírně se podivilo, neboť tam nenašlo to, co hledalo. Město postrádalo moc, peníze i vládu.

A tu mé srdce zahovořilo k dceři Lásky, řkouc: „Pověz, ó Lásko, kde najdu Spokojenost? Slyšelo jsem, že odešla sem k tobě.“

A dcera Lásky odvětila: „Spokojenost odsud odešla, aby hlásala své učení ve městě, neboť tam vládne chamtivost a zkaženost; my ji zde nepotřebujeme.“

Štěstěna si Spokojenosti nežádá, neboť je to pozemská naděje a její touhy jsou spojeny s předměty, zatímco Spokojenost cítíme jen v srdci.

Nesmrtelná duše není nikdy spokojena, stále hledá blaženost. Pak mé srdce pohlédlo na Život Krásky a pravilo: „Ty jsi vědění samo; zasvěť mě do tajemství Ženy.“ A Život odpověděl: „Ó srdce lidské, žena je tvůj odraz, a cokoli jsi ty, je i ona; kdekoli žiješ, žije i ona; je jako náboženství, vykládá-li je osvícený; jako měsíc, není-li zastřen mraky, a jako vánek, není-li otráven nečistými výpary.“

A mé srdce odešlo k Vědění, jež je potomkem Lásky a Krásky, a řeklo: „Obdař mě moudrostí, o niž

- 22 bych se mohlo podělit s lidmi.“ A Vědění odpovědělo: „Nemluv o moudrosti, ale spíše o štěstí, neboť pravé štěstí nepochází zvenčí, nýbrž pramení ve svatyni života. Poděl se s lidmi o sebe.“

Pevný břeh je můj milovaný
a já jsem jeho milenka.
Konečně nás spojila láska,
ale měsíc mě od něj opět vzdaluje.
Běžím k němu spěchajíc a odcházím jen
nerada a dávám mu tisíc malých sbohem.

Rychle se kradu zpoza modrého obzoru,
abych složila stříbro svých pěn
na jeho zlatavý písek,
a spojíme se ve společném třpytu.

Hasím jeho žízeň a zkrápím jeho srdce;
on mírní můj hlas a krotí mou náruživost.
Za úsvitu mu recituji do uší řád lásky
a on mě toužebně objímá.

Zvečera mu zpívám píseň naděje
a pak pokryju jeho tvář něžnými polibky;
jsem prudká a strašlivá,
ale on je tichý, trpělivý a přemýšlivý.
Jeho široká hrud' konejší mou nedočkavost.

Když nastává příliv, laskáme se spolu,
a když klesá, padám mu k nohám jako v modlitbě.

24 Nesčíslněkrát jsem tančila kolem mořských panen,
které vypluly z hlubin
a spočinuly na mém hřebeni, pozorující hvězdy;
mnohokrát jsem slyšela milence, stěžující si na
malost a pomáhala jim s jejich vzdechy.

Mnohokrát jsem laškovala s tvrdými skalami
a hladila je úsměvem, avšak
nikdy jsem z nich nevymámila smích;
mnohokrát jsem pozdvihla tonoucí duše
a něžně je donesla k svému milovanému břehu.
On jim dává sílu, kterou si bere ode mne.

Mnohokrát jsem sebrala drahokamy z hlubin
a darovala je svému drahému břehu.
On si je bere mlčky, avšak
já mu je stejně nosím, protože mne vítá.

Uprostřed noci, kdy
všechny bytosti hledají ducha spánku,
jsem vzhůru, v jedné chvíli zpívám
a ve druhé vzdychnu. Já nespím nikdy.

Běda! Jak mě nedostatek spánku vyčerpává!
Já však miluji, a silná je pravda milování.
Aťsi jsem unavená, avšak nezemřu nikdy.